

"ולהורות נתת בלבנו" (לה, לד)

ובמסורה: ולהורות נתן בלבנו. ולהורות את בני ישראל. אפשר לקשר בין הפסוקים על פי דברי המשנה במסכת אבות "הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד". וזהו ביאור המסורה, "ולהורות נתן בלבנו", אדם שנותן בלבנו בעת שלומד, שלימודו הוא על מנת ללמד ולהורות, סופו "ולהורות את בני ישראל", שיזכה ללמוד וללמד.

אוצר הפנינים

א נקוד'ה

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)
לכאורה למה התורה הזכירה דווקא את המלאכה הזו, מכל שאר המלאכות האסורות בשבת? אלא מבאר ר' יצחק עראמה את הפסוק על דרך הדרש שהתורה נתנה לנו ציווי להימנע מאש המחלוקת. ביום השבת, כשאנשים בטלים ממלאכתם, גובר החשש שהבטלה תביא לשיחות רכילות ולשון הרע, וממילא גם למחלוקת. וזה מה שהתורה אומרת, בתחילה מצווה התורה להימנע ממלאכה בשבת באופן כללי, ככתוב "ששת ימים תיעשה מלאכה, וביום השביעי קודש", ולאחר מכן מוסיפה התורה אזהרה, שלא נגיע לכך שההתבטלות ממלאכה תביא לשיחות רכילות ולשון הרע: **"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"** - היזהרו מאש המחלוקת והמריבה ביום השבת.

עקדת יצחק

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהים אלה הדברים אשר צוה ד' לעשות אתם (לה, א)

המדרש מביא על משה רבנו שאמר להקב"ה: יען חטאתי לפניך, באמרי "מאז" באתי אל פרעה, רוצה אנכי לתקן זאת באמרי "אז" ישיר משה, וכך כאן תיקן משה את כל הדיבורים אשר חטאו בהם במעשה העגל, שם נאמר "ויקהלו העם על אהרן, וכאן נאמר לשון "ויקהל" לכפר על 'ויקהלו', וזה גם מה שנאמר כאן לשון "אלה הדברים", וכן נאמר בפסוקים אחר כך "זה הדבר" (לה, ד), כי גם זה בא לכפר על מעשה העגל, שחטאו בזה שאמרו "אלה אלהיך ישראל", וכן בזה שאמרו "זה משה האיש", ולכן נקטה התורה במילים "'אלה' ו'זה'".

אמרי שפר

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

בכל ימות השבוע צריך האדם להבעיר את לבו באש הדבקות והאהבה לה', ובבוא השבת שלהבת נפשו תהא כבר עולה מאליה. זו הדרך הנכונה, ולא שהאדם ישקע בימי המעשה בחומריות ויצטטן, ורק כשתבוא השבת יצטרך להתחיל ללבות אש בגחלים העוממות.

חתם סופר

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהים אלה הדברים אשר צווה ה' לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת" (לה, א-ב)

מדוע נסמכו המלים "ויקהל משה" לסיום הפרשה הקודמת, המדברת על קרני ההוד בפניו של משה? הסביר בעל הטורים: שנשמכה פרשת השבת לכתוב "כי קרן עור פניו", לרמז למה שאמרו חז"ל "אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת כבחול". מתוך דבריו ניתן להסביר את טעם הדין הנוהג בשבע ברכות, שמברכים בשבעת ימי המשתה של החתן והכלה. הדין הוא, שבכל סעודה בשבעת הימים שרוצים לברך בה את אותן שבע ברכות, צריך שיהיו בה פנים חדשות – אורח חדש, שעדין לא היה בסעודות המשתה הקודמות. אמנם דין זה חל רק בימות החול, ואילו בשבת מברכים שבע ברכות גם בסעודה שאין בה פנים חדשות. ומפני מה שונה דין השבת משל שאר הימים? מפני שאינו דומה מאור פניו של אדם בשבת כבחול – בשבת מקבל כל אדם מישראל מאור פנים אחר, וממילא כל אחד ואחד הריהו בבחינת פנים חדשות.

שפת אמת

"ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ד' (לה, כא)

בפסוק הזה גילתה לנו התורה שכל מי שעלה בדעתו להתנדב, כולם הביאו את תרומת ה' ואף אחד לא התחרט.

אמרי יעקב

הגיליון לזכות ולבריות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

התרומה. וזה מה פירש רש"י 'מלאכת הבאה'. זה היה ממש "מלאכה".

"ששת ימים תעשה מלאכה" (לה, ב)

אומר רש"י: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת. לכאורה למה כאן, כאשר ציווה משה רבינו את דברי השי"ת לבני ישראל, הקדים את איסורי שבת קודם לענייני מלאכת המשכן, ואילו לעיל כשציווה השי"ת אל משה, הקדים לו קודם את מלאכת המשכן, (תרומה ותצווה) ורק אח"כ בפר' כי תשא נאמר הציווי על שמירת שבת, וגם שם כתב רש"י – "אף על פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה"? עונה ה"לחם עוני שמשה רבינו ע"ה חשש, שאם יזהיר את בני ישראל קודם על עשיית המשכן, הם ישר יתלהבו וירצו לגמור את מלאכת המשכן, ויהיו טרודים בה בכל ליבם שלא ישימו לב לאזהרה שבא אח"כ שאינו דוחה את השבת. לכן הקדים להם משה רבינו אזהרת השבת, ורמז להם בזה שהציווי אחר כך, על המשכן, אינו דוחה את השבת, ונמצא שאפילו אם יתלהבו אח"כ לעבודת המשכן, מ"מ ידעו כבר שאינו דוחה את השבת.

לחם עני

"קחו מאתכם תרומה לה'... והמלאכה היתה זים לכל המלאכה" (לה, ה-ז)

פירש רש"י ו'המלאכה' מלאכת הבאה. ולכאורה איזה מלאכה שייך בהבאה, אלא יש לפרש על פי מה שמספרת הגמרא בברכות על רבן גמליאל, שהיה מכריז ואומר שכל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש וכתוב שם שהעמידו על זה שומר לפתח, והחידושי הרי"ם זצוק"ל מקשה שם על ענין השומר שמאיפה הוא היה יודע מי הוא אשר תוכו כברו, ותירץ שם שבאמת השומר לא היה נותן לאף אחד להיכנס, אלא שמי שהיה תוכו כברו כבר מצא דרך לעצמו איך להיכנס ולהיכנס. והנה כאן כתוב קחו מאתכם תרומה לה', ואם כן היו הגזברים יכולים ליקח לתרומת המשכן רק ממי שנותן לשם שמים, ואותו קושיא ישנו גם כאן, מאיפה ידעו הגזברים מי הוא הנותן לשם שמים, ולכן יש לומר שבאמת עשו כמו שעשה שומר הפתח של רבן גמליאל ולא קבלו נדבה רק מהיחידים המוחזקים בכשרות, אולם אלו שרצו בלב שלם להביא נדבתם למשכן כבר ידעו איך לדחוק ולהביא. ובוזה יש לפרש בדרך צחות 'איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש', היינו שהייתה מלאכה רבה וגדולה למצוא דרך להביא אה

טעם הצבי

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

אומר החיד"א שבשבת גם ה"לכם", מה שתאכלו ותתענגו בשבת, גם יהיה קודש לה'

החיד"א

"והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר" (לו, ג)

זה סימנה של נדבה הניתנת ברצון ובכל הלב, שהנותן בא בעצמו ומביאה "בבוקר-בבוקר", משכים ונותן.

כלי יקר

אזיס ווארט

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

המגיד רבי יעקב מדובנא, הלך פעם בשבת ברחוב היהודים בברלין, והנה הולך לקראתו יהודי משכיל המטייל ברחוב ועשן עולה מפיו. פנה אליו המגיד ושאל: "שמא שכחת כי שבת היום?" והלה השיב בעזות מצח: "יודע אני ששבת היום, ויודע אני גם שהתורה אמרה לא תבערו אש, ואף-על-פי כן אני מעשן היום." השיב לו המגיד מנה אפים: "רואה אני שאיש אמת אתה, ואינך מנסה לסובב בכחש את מעשיך, ואם-כך תמה אני, מה לאיש אמת כמותך להתהלך עדין בעולם השקר? והלא מקומך בעולם האמת..."

המגיד מדובנא

וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה" (לה, לא)

נכדו של הרב וואזנאר סיפר פעם ששמע את סביו מביא על הפסוק הזה את דברי ה"חתם סופר" ששואל, שעל בצלאל כתוב "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת", ואחר כך כתב "ולהורות נתן בלבבו", ולכאורה כפל דברים הוא, כי אם מילאתיו חכמה ותבונה ודעת, בוודאי שהוא גם יכול להורות הלכה, אלא מכאן ראינו שאדם יכול להיות מלא בחכמה ותבונה, אבל לא ידע להכריע בהלכה, כי לפסוק הלכה ולקחת בחשבון את כל הדברים, צריך ברכה מיוחדת. והוסיף זקניני ש"העולם" אומר שבכדי לפסוק הלכה צריך לדעת גם את החלק החמישי בשו"ע, והוא איך להתנהג עם אנשים, אבל במשך השנים למד גם את החלק השישי בשו"ע והוא איך להתנהג עם כאלו שאינם אנשים...

הגאון ר' יוסף בנימין וואזנר שליט"א

דקדושא בריך הוא" והקב"ה לא שורה רק אצל מי שמבטל את עצמו ונמצא במידת הענווה.

"דיים והותר"

דיים - הינו מרומז על מידת ההסתפקות במועט, והותר - היינו בהרחבה, וזהו הכוונה "דיים" - מי שמסתפק במועט - "והותר" - נושע ברחבות.

צדיקים

"כל נדיב לב הביאו וגו' וכל איש אשר הניף תנופת זהב"
הנותן צדקה לשם שמיים - נותן את נדבתו למתן בסתר אבל מי שמתיהר ומתגאה בנדבתו נותן לבית כנסת דבר שלם וגדול וכך היה במשכן - "כל נדיב לב - הביאו חח ונזם" - הביאו דברים קטנים שהלך לצורך אבל "כל איש אשר הניף" שמתגאה ומנופף שכולם יראו - "תנופת זהב" - הביא תנופת זהב שלם.

צדיקים

"ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צווה ה' לאמר"

לכאורה למה כתוב פעמיים את המילה "לאמר", אלא אפשר לתרץ על פי רש"י שכותב על הפסוק "כאשר צווה השם" - "לי - לאמר לכם", וכתוב שמשה היה מצטער על זה שלא הביא נדבה למשכן - ומובא שענה לו הקב"ה שעצם האמירה לישראל להביא נדבות - זהו הנתניה, וזהו הפירוש כאן - זה הדבר אשר צווה ה', לי - דהיינו התרומה שלי - היא "לאמר לכם" - היא עצם האמירה לכם.

מהרי"א אסאד

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם"

לכאור' מצוות שבת אינו בבחינת עשיה אלא רק שביתה ממלאכה, מה הפירוש "לעשות אותם"? אלא עונה הרה"ק מווראקי ש"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" - שיהיו כולם כאיש אחד בלב אחד - וזה מה ש"צוה ה' לעשות אותם" - להישאר באחדות, ואהבת ישראל אפשר להגיע על ידי שפלות עצמו - שעל ידי כך רואה את כולם כאנשים טובים, וזה גם מה שכתוב בפסוק "ויקהל משה את בני ישראל" - "בני" זה בחינה יותר נמוכה - אני בן של.. שהמעלה שלי הוא זה שאני בן של ה' ולא בגלל המעלות ועל ידי זה ישריש בן אדם את מידת הענווה וכך כולם יחיו באחדות, והנה על שבת כותב הזוהר "מאי שבת שמא

בית יעקב, הרה"ק מווארקי

"ויעש את הכיור נחושת.. במראות הצובאות"

המגיד ממעזריטש היה אומר: צריך כל אדם לראות את הזולת כראי, כמו שהראי משקף את הצדדים הפחות יפים בו כך גם כשרואה את חסרונות הזולת - עליו להבחין בהם גם אצל עצמו וללמוד מזה איך לסלקם וזהו מאמר המשנה באבות איזהו חכם הלומד מכל אדם" לכן כשהכהנים היו באים לרחוץ את ידיהם ורגליהם ולהיטהר מכל פגם רוחני, נגיעה ופניה - היה הכיור העשוי מראות, מזכיר להם כי כדי להבחין בחסרונות עצמם עליהם להשתקף בזולת, אם יסתכלו רק על עצמם - יקשה להם מאד להבחין בחסרונותיהם

תולדות יעקב יוסף

"ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה" (לה, כ)

מבאר רבינו האור החיים הקדוש את ההדגשה 'מלפני משה', שבני ישראל חששו שמשה ילך ויביא מעצמו את כל מה שצריך למשכן, כי הוא 'חשקן גדול' במצוות ה', וגם היה בעל אמצעים כי עשיר גדול היה, ולכן רצו מהר להביא את תרומתם, כדי שיספיקו להביא 'מלפני משה', פירוש, לפני שמשה יקדים אותם ויתן את כל מה שצריך לבניית המשכן.

האור החיים הקדוש

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר" (לו, ז)

הדברי ישראל מביא בשם הרה"ק מוהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע ששאל את בעל האורח לחיים מזלאטשוב זי"ע למה הוא נוהג לתת סגולות לבאים להיוושע אצלו, והשיב לו שהרי ידוע שתפילה עושה מחצה, לכן הוא נותן סגולה עבור החצי השני, אמר לו הרה"ק מזידיטשוב, אנו מתפללים יותר מהמתבקש עד שאנו נענים על הכל ואנחנו לא צריכים סגולות, וזהו מה שמרומז בפסוק "והמלאכה" הרומז לתפילה כדברי חז"ל "עבודה שבלב זו תפילה". "היתה דים" - פעלה את פעולתה משום שהתפללו "והותר" - יותר מהמתבקש.

דברי ישראל

בס"ד
"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל... ויצאו כל עדת בני
ישראל מלפני משה" (לה, א, כ)

אם נאמר בתחילה "ויקהל משה וגו'" פשוט הוא שיצאו
מלפני משה ומה בא הכתוב להשמיענו?! אלא כשייכור
יוצא מבית מרזח, רואים הכל מהיכן יצא. להבדיל, אף
ישראל, על ארשת פניהם והילוכם ראו שיצאו עתה מלפני
משה...

ר' אליהו לופייאן זצ"ל

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל... ויצאו כל עדת בני
ישראל מלפני משה" (לה, א, כ)

הגאון ר' עמרם בלוס אב"ד אויפאלו היה אומר בדרך
צחות על פי מציאות זמנו: "ויקהל משה את כל עדת בני-
ישראל" בתחילה חשבו היהודים שמדובר בסתם אסיפה
פומבית בקונגרס, שניתן להתווכח בו על נושאים
מסוימים, ולכן באו כולם... אבל כששמעו שאמר משה
"קחו מאתכם תרומה" אז "ויצאו כל עדת בני ישראל
מלפני משה"...

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה
הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (לה, א)

דבעוונותינו הרבים ישנם אנשים באחינו בני ישראל שביום
הקדוש באים לבית הכנסת, ומתפללים ומתענים
ומתוודים, ועושים את כל מצות היום כדת וכדין כצדיקים
ממש, אבל למחרת יום הכפורים שוכחים כל מה שעשו
אתמול, וחוזרים לסורם לחיי היום יום. זהו מה שאומר
הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל – למחרת יום
הכפורים – ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה'
לעשות אותם" שגם למחרת יום הכפורים חייבים לקיים
את כל התורה ולא רק ביום הכיפורים....

עוללות אפרים

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

מדוע הזכירה התורה דווקא מלאכה זו, מכל המלאכות
האסורות בשבת? אלא באר ה'שער בת רבים': השבת היא
זכר למעשה בראשית. היא יום מנוחה לאחר הבריאה
שהייתה בששת ימי המעשה. האש כלל לא נכללה בבריאה
של ששת ימים אלו – האש נבראה רק במוצאי שבת,
ומשום כך היה מקום לטעות ולחשוב, שהדלקת אש איננה
נכללת בין המלאכות שמצווים אנו להימנע מהן. על כן
הוצרכה התורה לומר על מלאכה זו בפרוש: "לא תבערו
אש בכל מושבותיכם ביום השבת".

שער בת רבים

"וכל אשר נדבה רוחו אותו" (לה, כא)

מהי הלשון "נדבה רוחו אותו"? אלא לעתים כשנדרשת
תרומה כללית לצורך כלשהו, אדם נוטה לבחון "כמה נתנו
האחרים", אם נתנו הרבה, גוברת נטייתו לתת גם הרבה,
שלא ייחשב קמצן, ואם נתנו מעט, גם הוא נוטה למעט (כי
אם כולם נתנו מעט, למה שהוא ייתן הרבה). וכאן רומז
הכתוב, שאין זו המידה הראויה, אלא "נדבה רוחו –
אותו" עליו לבחון לפי שכלו ושיקול דעתו העצמאי, האם
הצורך שעל הפרק מצדיק תרומה רבה או מעטה.

ספר "כפתור ופרח" בשם החתם סופר

א זים ווארט

"ויעש בצלאל את הארון עצי שיטים" (לז, א)

שואל ה"משך חכמה" – רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק:
מדוע בכל עשיית כלי המשכן בפרשתנו לא מוזכר שמו של
האומן שיצר אותם – בצלאל? אלא נאמר: "ויעשו כל חכם
לב...". ויעש את המנורה... "ויעש את הקרשים...". וכד'.
למעט בארון הברית שם נאמר בפירוש: "ויעש בצלאל את
הארון עצי שיטים...". !! והוא מתרץ בגאונותו הנפלאה:
כאשר בנו בית מקדש הראשון והשני נעשו כל הכלים מחדש.
לדוגמה: ששלמה המלך בנה את בית המקדש הראשון ועשה
לפארו 10 מנורות. גם בבית המקדש השני הייתה מנורה
חדשה העשויה מעץ, ועם הזמן החליפו אותה למנורה מכסף.
ורק לבסוף הוחלפה במנורת זהב. לעומת זאת – מסיים
המשך חכמה: ארון העדות היה רק אחד! – זה שעשה
בצלאל! זה אותו הארון שהיה בבית המקדש הראשון וגנוז
אותו. (בבית מקדש שני לא היה ארון) ובסיעתא דשמיא
לכשייבנה בית מקדש השלישי במהרה בימנו, ישוב ויתגלה
אותו הארון שעשה בצלאל... אם כך הוא, הרי שרק על הארון
שהוא נצחי נוכל לומר שבצלאל עשה אותו...

משך חכמה

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ... ששת ימים

תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם" (לה, ג)

מדוע ציווה משה רבינו דווקא על מצות שבת מיד אחרי
מעשה העגל? אלא אפשר לפרש ע"פ דברי חז"ל "כל
המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש
מוחלין לו". אם כן, משה רבינו הקהיל את בניי אחר
מעשה העגל ואמר להם אתם חטאתם בזה שעבדתם ע"ז,
לכן עכשיו תשמרו שבת כהלכתה וה' ימחל לכם.

שארית יעקב